

Релігійний чинник та його використання у сучасній гібридній війні

КРУГЛИЙ СТІЛ-ДИСКУСІЯ

Павло Демчук

*аспірант кафедри історії України, археології та спеціальних галузей історичних наук
Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка*

ПОЛІТИЧНИЙ ВПЛИВ УПЦ МП В ПЕРІОД ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ 2022 РОКУ

Тема релігії завжди була вагомим політичним важелем в історії України, лишається і понині.

Ідея духовного єднання українського народу затребувана в суспільстві, оскільки існує об'єктивна необхідність самопізнання народом самого себе, своєї сутності, а, відповідно, обґрунтування самоцінності та самозначимості свого існування.

Єдність народу в цьому питанні ускладнюється тим, що на заході країни є значний вплив греко-католицизму та католицизму, тоді як решта частина України є під впливом ПЦУ та УПЦ МП.

Із початком російського повномасштабного вторгнення в Україну УПЦ МП втратило частину впливу на раніше більш лояльне до нього населення. Згідно опитування Київського міжнародного інституту соціології дві третини українців вважають, що держава має втрутитися у діяльність УПЦ МП, з них 54% переконані, що цю церкву треба повністю заборонити в Україні. Ще 24% виступають за дещо "м'якший" підхід, який не вводить повної заборони, але передбачає встановлення державного контролю та нагляду. Лише 12% респондентів вважають, що нічого не варто робити і не варто втручатися у справи УПЦ МП, а розслідувати лише окремі можливі випадки правопорушень [1].

Така реакція спровокована тим, що УПЦ МП часто використовується у російських цілях у війні від пропаганди підкорення та виправдовування війни до уможливлення провокацій щодо мирного населення на тлі різниці в релігійних обрядах та прихованої анти-української політики.

У зв'язку з цим СБУ почало обшуки об'єктів УПЦ МП з середини листопада 2022 року. Заходи традиційно проводяться спільно з Національною поліцією у межах системної роботи Служби безпеки України з протидії підривної діяльності російських спецслужб в Україні. За безпосередньої участі представників церкви правоохоронці:

– унеможливають використання релігійних громад як осередку "російського миру" та убезпечують населення від провокацій і терористичних актів;

Релігійний чинник та його використання у сучасній гібридній війні

КРУГЛИЙ СТІЛ-ДИСКУСІЯ

- оглядають вказані території та приміщення з метою виявлення заборонених до обігу предметів;
- здійснюють перевірку осіб, які можливо причетні до протиправної діяльності на шкоду державному суверенітету України [2].

Правоохоронці кажуть, що знаходять там заборонені предмети (зазвичай це російська література та російські настанови), іноземних громадян, які переховуються, зброю, диверсантів, а також допитують священнослужителів. РНБО після численних випадків виявлення на об'єктах УПЦ (МП) кремлівських агіток і поширення серед вірян антиукраїнських наративів ініціювала заборону пов'язаних із Росією релігійних організацій [3].

Ще одним скандалом, через який УПЦ МП продовжило втрачати свою репутацію серед населення, стала відмова змінювання назви на тлі симпатизуванню діям РФ у війні проти України. При цьому закон, нещодавно визнаний рішенням Конституційного Суду України (КСУ) правомірним, зобов'язує церкву вказати у своїй назві приналежність до Росії [4]. Цим законом очікувалось, що церква буде перейменована на Російську православну церкву в Україні.

Вивчаючи вплив діяльності релігійних структур в Україні слід поставити наступні питання: чи діє організація виключно в питаннях релігійного характеру та яку роль відіграє у політичному житті країни? У випадку України та періоду повномасштабного російського вторгнення слід також задатись питанням - чи не грають деякі релігійні установи на прикладі УПЦ МП на руку ворога?

Голова Юридичного відділу УПЦ МП протоієрей Олександр Бахов вважає, що рішення Конституційного Суду не зобов'язує УПЦ МП змінити свою назву, воно лише стосується відповідності закону про перейменування Конституції України [3].

З даних опитувань щодо думки населення про функціонування УПЦ МП в Україні ми визначили, що репутація церкви сильно постраждала після повномасштабного російського вторгнення, і це, зокрема, пов'язано з тим, що дана церква симпатизує, а то й приховано підтримує дії РФ на території України.

З цього слідує, що подібні релігійні організації повинні знаходитись під контролем правоохоронних служб з метою захисту державних інтересів, зокрема безпеки людей в умовах війни.

Література

Релігійний чинник та його використання у сучасній гібридній війні

КРУГЛИЙ СТІЛ-ДИСКУСІЯ

1. Про думку населення щодо подальшого функціонування УПЦ МП в Україні після російського повномасштабного вторгнення в Україну. URL: <https://kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1165&page=1>
2. Про заходи СБУ щодо УПЦ МП на Хмельниччині. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/12/29/7382828/>
3. Про докази співпраці УПЦ МП із кремлівськими структурами. URL: https://lb.ua/society/2022/12/28/540618_upts_mp_vidmovilasya_zminyuvati_nazvu.html
4. Про закон, що зобов'язує УПЦ МП вказати у своїй назві приналежність до Росії. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2662-19#Text>

Сергій Здіорук

провідний науковий співробітник відділу суспільних досліджень Національного Інституту стратегічних досліджень, доктор філософії, доцент, Заслужений діяч науки і техніки України

РОСІЙСЬКА ЦЕРКВА У ВІЙНІ ПРОТИ УКРАЇНИ

Релігія все ще справляє колосальний вплив практично на всі сегменти життєдіяльності суспільств. Саме етнічний і релігійний чинники є фундаментом національної ідентичності народів нашої планети. В умовах війни росії проти України чинники формування та зміцнення національної ідентичності набувають особливої ваги.

Серед них особливе місце посідає релігія.

Для України загрозу несуть релігійні організації, керівні центри котрих розташовані на росії, що є країною-агресором. Першочергово це стосується московського патріархату (МП), котрий діє в Україні під назвою Українська православна церква (УПЦ).

Для росії вкрай важливою є діяльність УПЦ (МП) в Україні. Це дає їй можливість безпосередньо деструктивно впливати на єдність нації, підживлювати сепаратистські й колаборантські настрої, дискредитувати українську владу, паплюжити Україну на міжнародній арені тощо. Так звана УПЦ є величезною легальною системною мережею російського впливу на українське суспільство. Їхній потенціал – це тисячі штатних священнослужителів і церковних активістів, які щодня працюють із людьми всіх поколінь – нашими співгромадянами. Адже третина всіх релігійних організацій, наявних в Україні, тобто **понад 12 тисяч** належать до так званої УПЦ (МП) [1].